

торическа и съвременна) социална и етнична „физиономия“ на циганина, които разкриват своеобразието и уникалността на неговия етничен характер.

Тъкмо поради това диалектическият синтез на тези четири характеристики дава относително завършената парадигмална основа, от която трябва да се тръгне в изследването на циганския проблем в рамките на фиксираната тук проблемно-тематична територия.

Хоризонталната дислоцираност

В цялостната историческа и съвременна биография на ромите може да се проследи по особено категоричен начин тяхната разположеност и обвързаност с такива позиции в социалното пространство, които са изключително неблагоприятни. Циганите винаги са били и днес също са дислоцирани в перифериите на социопропространствения континуум. На тях винаги се е гледало и продължава да се гледа като на маргинализиран субект. Техният социален статус е бил несравнимо по-нисък спрямо този на представителите на останалите етнически общности в териториите на държавно конфигурираното социално пространство. Като тоталност социалната им мобилност се е извършвала само в хоризонтална посока, в „приземните слоеве“, във и сред представителите на най-нископоставените класове, съсловни и др. човешки общности и формирания. Именно с тях те са контактували, чрез тях са се докосвали по принцип и до етничната, етнорелигиозната, иноезичната им и пр. определеност.

Следователно **хоризонтализацията на ромската битност, душевност и култура може да бъде разглеждана в няколко аспекта. Първо**, в нейната тотална и извечна „закрепостеност“ във и към „дъното“ на структурираното обществено-държавно пространство. **Второ**, в ролята и значимостта, които циганите отдават на собствените си поселения (мобилни или константни) за възпроизводството на естеството на собствената си групово и ценностно-нормативно „обагрена“ духовна и практическа екзистенция. **Трето**, в рефлексията на социопропространствената дислоцираност върху тоталността, характера и спецификата на циганските битност и душевност във всичките им измерения. **Четвърто**, в природата и особеностите на взаи-